

שיעור שני

להיות בן חורין

- ללמוד על ערך החירות מתוך מקורות יהודיים;
- לבחון מהם גבולות החירות ומהם הערכים המתנגשים בה.

שני דפי "היומן של יוסי"

45 דקות

חלק ראשון - יומני היקר

המורים יקריאו בכיתה את דפי "היומן של יוסי". התלמידים יקשיבו לסיפור וידונו בשאלה שבסופו. אפשר גם לצלם את דפי "היומן של יוסי" ולחלקם לזוגות תלמידים או לקבוצות והתלמידים ידונו בשאלה שבסוף הסיפור בקבוצות.

חלק שני - ניתוח אירועים

המורים יחלקו לכל זוג תלמידים פתק ובו אחד המצבים המתוארים להלן. המורים יחלקו את התלמידים לזוגות משימה. כל זוג יקבל תיאור מצב (1-4), ויתבקש להכריע באיזה ערך היה בוחר. את ההכרעות יציגו התלמידים במליאת הכיתה.

1. בשבע בערב אני צריך לחזור הביתה, אבל אני ממש רוצה להמשיך לשחק; אני יכול לבחור להישאר במשחק או שאני חייב לחזור?
2. חם מאוד בקיץ והציצית מציקה לי; אני יכול לבחור לא ללבוש ציצית או שאני חייב?
3. הכביש ריק כך שאם אחצה באדום לא יקרה כלום; אני חייב לעמוד באדום או שאני יכול לבחור לחצות את הכביש?
4. חברים מבקשים ממני ללכת איתם להביא משהו. ממש לא מתחשק לי, אך הם לוחצים עלי; אני יכול לבחור לא לבוא איתם?

חלק שלישי - איסוף וסיכום

זוגות המשימה יציגו את ההכרעות שלהם במליאת הכיתה ויקיימו דיון עליהן.

נקודות לדיון:

- כיצד מחליטים איך להכריע במקרים הללו ובדומים להם?
- אילו ערכים יכולים להתנגש בערך החירות?
- על מי מוטלת המשימה להכריע, האם על כל אדם לעצמו או אולי יש ללכת לרב או לחכם וכדומה, ולקבל את ההכרעה מפיו?

סיכום

החירות היא ערך יסודי אולם היא אינה קיימת בחלל ריק. ישנם ערכים רבים אחרים שיש גם להם חשיבות משמעותית. במקרים רבים נוצרת ההתנגשות בין ערכים שההכרעה ביניהם אינה פשוטה. במקרים אלה יש להפעיל שיקול דעת, ולעתים יש ללמוד להתייעץ כדי לפעול כראוי.

היומן של יוסי

יומני היקר

היום הייתי באימון. היה אימון "פצצה"! אין כמו נבחרת הכדורסל שלנו. אני לא רוצה להשוות, אבל אני ממש טוב בזה, כל האבריה אומרים לי, וזה ממש כייף... אבל, בצד הכיף הייתה לי פשלה רצינית. קבעתי עם דבורה, השכנה מלמעלה, שבכל יום אחישי אני מנקה את אדר המדרגות. אזי שעה - מקסימום שעה - מיט וסבון, ואני ביד עם ארבעים שקלים מצלצלים! כבר ארבע פעמים עבדתי במסירות, אבל היום אחרתי לה שאני לא יכול לבוא, וכנראה שלא אוכל להמשיך בעבודה הזו, כי הנבחרת שלי מתחילה להתאמן ביום אחישי. דבורה לא ויתרה בקלות. "סליחה!", הוא אמרה, "אתה אייב! אם אחרת שתעבוד אתה אייב לבוא". אני אחרתי: "דבורה, יש לי נבחרת אחרתי לך, היום זה לא אפשרי. ובכלל, אני אדם מופשי, מה זה 'אתה אייב'?!". אבל דבורה התעקשה ואמרה שאם הבטאתי לעבוד אני אייב לבוא, וזה לא קשור ל'אדם מופשי'. אני לא מביין. מה? לא קורה ששתתנות לאדם התכניות? אני לא יכול לעבוד היום כי הנבחרת יותר חשובה לי מהעבודה ומהכסף ואפילו מההתחייבות. אוף מזה שגם לנבחרת אני ממויב! בקיצור הטונים עלו, והיה ממש לא נעים. שירה השכנה האדשה, הציעה שנעלה אל הרב שלום לבירור, אז הלכנו אליו. הוא פתח ממש ויקרא פרק כ"ה וקרא מתוכו:

"כִּי לִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים עֲבָדִים הֵם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אוֹתָם מִמִּצְרַיִם אֲנִי ה' אֱ-לֹהֵיכֶם"

"אתם יודעים מה הכוונה בקביעה שאנחנו עבדים של ה'?" שאל הרב שלום ופתח במרא. "המרא אומרת שאנו עבדים של ה' אבל לא של אף אדם".

"את רואה" קפצתי ופניתי אל דבורה, "אני לא עבד שלך!"

"מה הקשר?" אמרה דבורה, "לעבוד אזי שעה בשבוע זה להיות עבד? ומוף מזה אתה הסכמת!"

"אתם אומרים דברים נבונים מאוד. אבל בואו נקרא עוד קטע מן המרא במסכת בבא מציעא דף י', ונראה מה כתוב על המקרה שלנו" אמר הרב שלום וקרא:

היומן של יוסי - המשך

"אחר רב, פועל יכול לחזור בו, אפילו בחצי היום. שנאמר: 'כי לי בני ישראל עבדים, עבדי הם ולא עבדים לעבדים'"

"הבנתם?!", המשיך הרב והסביר: "אם מלביד ולובד סיכחו ביניהם שהלובד ילביד יום שלם, והלובד רוצה להפסיק ללביד באמצע, אי אפשר להכריח אותו להמשיך ללביד, מייבום לשלם לו שכר על הזמן שלביד. אם נכריח אותו זה ימשיך ללביד! כחובן שהלובד צריך להיות אמרתי וזהו, נאמן ללבידה שהתמייב אליה, אך כל הזמן הוא ממשיך להיות מופשי לבאור להפסיק ללביד."

דבורה שאליה: "אבל הוא תוקע אותי עם אדר מדרגות מלובל! אמרתי פאות אשונה אמרתי?" הרב השיב "התורה ממלמדת אותנו שאסור לאדם להשתלביד לשום דבר. אפילו אם התמייב, יוסי מייב להיות אמרתי, וכשהוא לובד עליו לעשות זאת הכי טוב שאפשר. אך אם הוא ממליץ להפסיק ללביד, אי אפשר לאסור זאת עליו. בזה בדיוק הוא בן אורח: זכותו להמליץ להפסיק ללביד בכל רגע שהוא רוצה. מבינים?" דבורה

התפעלה: "יו, איזו תורה יש לנו! מותר לך להיות רק לביד ה', איזה יופי! ומה היחס של התורה למשק כדורסל?" "נפש בריאה בזמן בראי' אחר הרמב"ם..." השיב הרב בבת שמוק. שמתי שהקב"ה נתן לנו אפשרות להיות בני אורח, להיות מופשיים לבאור מה לעשות, ואיך להיות את איני."

אך נשארתי עם שאליה רצינית. האם תמיד אני יכול לבאור? האם אין מצבים שאני צריך לוותר בהם על הבאורות שלי? האם אין מצב שמותר לכפות בו משהו עליו???

אני ממש שובר את הראש עם השאלה הזו, אולי מישהו יוכל לעזור לי?

להתראות מאר, יוסי

! עזרו ליוסי. חשבו! מה דעתכם על השאלה שהעלה: "האם תמיד אני יכול לבחור?"